

Villem Lapimaa
Tallinna Halduskohtu esimees

Arenguvestluse rakendamine kohtutes - väikese kohtu nägemus

Ilmselt on tänase päevakorra koostajad teadlikult kasutanud selle teema juures nii intrigeerivalt kahemõttelist terminit nagu - nägemus.

Tundub, et arenguvestluse teema on tekitanud kohtunikes üsna tugevaid emotsioone.

Keeleteadlane tiu erelt on selgitanud, mida see sõna eesti keeles tegelikult algupäraselt tähendab : nägemus tuleb erilise selgeltnägemishoo ajal, teda kas tahetakse, oodatakse, isegi kutsutakse mõne vahendiga esile või ta tuleb peale vastu tahtmist. Ta on üleloomulik ja enamasti ilmutuslik: on näha, miks asjalood just nii on, nagu nad on, kus miski või keski asub, mis keegi tegema peab või mis tast tulevikus saab. Vähemalt saab nägemuse kaudu vaimudega keskustella. Vastumeelse nägemuse ajal tulevad koledad kummitused ja painajad inimest vaevama.

Minu nägemuses on kohtunike arenguvestluse puhul otstarbekas pöörata vähem tähelepanu selle termini kõlale. Ja uurida lähemalt, mis peitub selle mõiste taga. Nagu me otsustes kirjutame, mis on selle sisu ja eesmärk.

Arenguvestluse keskmes asub kohtunik. Tema mured, mõtted, soovid.

Täna räägitakse palju kohtujuhtimisest, strateegiatest, arengukavadest, analüüsides. Kuid kõik need plaanid, normartiivid, strateegiad ja kommunikatsioonid ei lahenda ära kohtunike laudadele kuhjunud kohtuasju. Need lahendab ära mitte kohtusüsteem, kohtu juhtkond, kohtu esimees, vaid kohtunik. Seetõttu ei saa kohtuhalduses tähtsamat probleemi kui see, kuidas tagada igale kohtunikule tõhus ja püsiv tugi tema õigusemõistmisealases tegevuses. Selle tagamine kohtunikele ongi kohtu juhtkonna ülesanne.

Sellest saab kõik alguse ja see on kõige alus. Kas kohtunikul on tema tööstiilile sobiv sekretär. Kas abijõu äraolekul on alati sujuvalt tagatud asendav tööjõud. Kas kohtuniku konsultant on piisavalt kvalifitseeritud ja tõhus. Kas kohtunikul on aega õigusprobleemidesse süvenemiseks ja kaalutletud otsuse langetamiseks. Või seisneb tema tööpäev pisisjade korraldamises, tehniliste probleemide lahendamises. Kas kohtunik tunnetab, et teda tõepoolest teenindatakse vajalikus ulatuses.

Need ei ole teisejärgulised küsimused, mis peavad taanduma globaalsemate strateegiate ja meetodikate ees. Nende kohtuniku igapäevaste probleemidega peab tegelema kogu aeg, jooksvalt, tähelepanelikult. Mina olen oma tegevuses lähtunud põhimõttest, et kohtunikul peab olema subjektiivne õigus nõuda, et kohtu juhtkond tegeleks nende probleemidega.

Kui me soovime, et sellist koostöödja dialoogi nimetatakse arenguvestluseks, olgu siis. Kuid kohtunikul peab olema kindlus, et tal on õigus oma töökorralduslikke probleeme tõstatada - ja mis veel olulisem - saada neile ka tegelikult töötavaid lahendusi.

Väikese kohtu eelis on see, et neid küsimusi saab lahendada jooksvalt, igapäevase töö käigus. Usun, et midagi ei saa olla selle vastu, et lisaks jooksvale tööle on võimalus korraldada aeg-ajalt ja metoodika nõuetele vastavaid eraldi jutuajamisi.

Kui töökorralduslikud probleemid on lahendatud, jääb aega ka tagasiside andmiseks kohtuniku tööle. Arvan, et kohtunik, kes teeb oma tööd hoolega ja vastutustundlikult, on ise huvitatud sellest, et saada oma tööle kolleegide, kõrgema astme kohtute jt tagasisidet.

Eks seda tagasisidet on ka seni antud ja seni pole minu kohtu kohtunikud sellesse küll tõrjuvalt suhtunud kohtunik on iseseisev ja sõltumatu, võtab teise arvamuse teadmiseks, teeb sellest vajaduse korral enda jaoks järeldused ja jätkab õigusemõistmist vastavalt seadusele ja oma südametunnistusele. Teisiti ei saagi olla.

Leian, et arenguveestluse juures võiks näha vähem tonte ja muid nägemusi. Kui ta tuleb, las ta siis tuleb. Kohtunikud on kõik asjad üle elanud ja osanud lõppkokkuvõttes ikkagi iseendaks jääda. Saades mõnikord ehk paremaks iseendaks.

Täna tähelepanu eest.